

„Ik zoek werk. . . .” de navrante geschiedenis zoo ge wilt van een modernen intellectueel die werkeloos is, die vrouw en kinderen heeft. Een die het eerst goed gehad heeft en nu bij een massa-ontslag op straat is komen te staan. Betrekkelijk verwende menschen die geen werkelijke ontbering kennen. Doch die er nu aan gelooven moeten. Die klein gaan wonen, zuinig moeten zijn, hun kapitaaltje interen. Maar erger is het kwaad van het werkeloos zijn zelf — dit besef van nutteloosheid, het vernederende, verlamme besef van onmacht. Hij probeert het met spaarbrieven, verzekeringen. . . . alles niets. . . . leegte. . . .

Tot zoover is het boek banaal en een gewone praatroman, al boeit het onderwerp eenigszins door het actueele. Zelfs is er een zeer vulgaire periode, een bedenkelijk laagte-punt, waar de vrouw onverwachts naar Nice reist, naar het sterfbed van haar vader en daar op grove wijze haar haat tegen haar stiefmoeder uit. Het erge is dat de schrijfster kennelijk „groeit” in het geval. Wat te zeggen van een „dame”, die tegen de hospita van haar vader, die in haar de dochter van diens vrouw meent te begroeten, zegt: „néé, dat is goddank mijn moeder niet — ik dacht dat u dat wel zien kon.” En wat er volgt is nog veel erger!

Doch plots komt er een keer in het boek. De heldin staat op. Tot nog toe was zij een vrouw zooals er duizenden zijn. Maar nu, nu de man, vernederd en ontzenuwd, aan geestelijke verarming dreigt ten onder te gaan, vlamt haar moed, haar levenskracht omhoog met zoo felle, met zoo sterke vlam, dat alles verlicht wordt in haar omgeving, tot het hart en het lichaam van haar man toe. Zij erkent geen crisis, tenminste geen waarin zij ten onder moeten gaan; zij gelooft dat er in de wereld — zij het in andere werelddeelen — nog wel mannen met knuisten noodig zijn, en haar geloof is zoo meeslepend, haar liefde zoo begeesterend dat zij den man wekt uit zijn slaap en hem zich zelf en zijn eigen krachten bewust doet zijn. Vooral als zij in staat is gebleken zelf een groot offer te brengen. Dan komt de man tot inzicht; zijn eigenwaarde en zijn liefde geven hem nieuw leven. Deze periode is in het boek goed — misschien niet litterair goed, maar het heeft zooveel vaart en temperament dat men onwillekeurig meegesleept wordt. Hier steekt de waarde die het boek bezit: de levensdrift, de levensovertuiging, het geloof dat het leven om-zich-zelf waard is geleefd te worden. Hoewel de schrijfster geen bijzonder talent bezit en in het liefde-gevoel harer heldin een sterk erotisch element schuilt, is er iets moedgevends in dit werk dat als zoodanig — dus als maatschappelijk verschijnsel — niet onderschat mag worden.

JO DE WIT

ANTOON COOLEN, De man met het Jan Klaassenspel. Rotterdam, Nijgh & Van Ditmar, 1933.

Ofschoon er sedert dien weer nieuw werk van dezen uiterst vruchtbaren